

Staffan Sundberg

Kopiering förbjuden

MUSIK

I GRUNDSKOLAN

Undervisningen i musik ska ge dig
förutsättningar att utveckla din förmåga att:

- spela och sjunga i olika musikaliska former och genrer,
- skapa musik samt gestalta och kommunicera egna musikaliska tankar och idéer,
- analysera och samtala om musikens uttryck i olika sociala, kulturella och historiska sammanhang.

LÅGSTADIET

Elevens namn

Omslag: Holger Sundberg

Layout och text: Staffan Sundberg

Foto Anders Thunell

Foto

Foto cello: Anne Skeppstedt

Tryck: Tallinna Raamatutrükikoja OÜ

© Bunne Music AB

Första upplagan 2014

ISBN: 978-91-981895-2-0

Kopieringsförbud!

Detta verk är skyddat av upphovsrättslagen!

Inget av materialet får kopieras.

Den som bryter mot lagen om upphovsrätt kan åtalas av allmän åklagare och dömas till böter

eller fängelse i upp till två år samt skyldig att erlagga ersättning till upphovsman/rättsinnehavare.

Innehållsförteckning:

1	Jag och musik
2	Detta kan jag
3	Dessa sånger har sjungit och spelat
4	Bilder till musikskapande
5	Musikskapande bild
6	Musikskapande saga/berättelse
7	Musikskapande rörelser
8	Musikskapande rytmer
9	Musiklyssning
10	Exempel på låtar
11	Gör en egen låt
12	Blåsinstrument
13	Stränginstrument
14	Tangentinstrument
15	Slagverksinstrument
16-17	Centrala begrepp i musik och symboler
18	Notkunskap och var noten finns på tangenterna
19	Melodispel
20	Rytm
21	Not-rebusar
22	Notlinjer
23	Ackord för piano, gitarr och ukulele
24-26	Utvärdering av mitt lärande inom musik
27-30	Läroplanen i musik LGR11
31-32	Bilder till musikskapande
33-38	Anteckningssidor

Jag och musik

Spelar du något instrument på fritiden?

Om ja, vilket/vilka och hur länge har du spelat?

Finns det några instrument hemma hos dig?

Om ja, vilket/vilka?

Vilka instrument känner du till?

Vilken typ av musik lyssnar du helst på? Favoritartist/grupp?

Vilka musikminnen har du?

Detta kan jag

	Årskurs 1			Årskurs 2			Årskurs 3		
Ackord	Piano	Gitarr	Ukelele	Piano	Gitarr	Ukelele	Piano	Gitarr	Ukelele
C									
D									
E									
F									
G									
A									
Övriga ackord som jag kan									

Melodispel Skriv vilka melodier du kan spela.		
---	--	--

Skriv vilka instrument du har spelat på.		
Skriv vilka <i>blåsinstrument</i> du känner till.		
Skriv vilka <i>stränginstrument</i> du känner till.		
Skriv vilka <i>tangentinstrument</i> du känner till.		
Skriv vilka <i>slagverksinstrument</i> du känner till.		

Dessa sånger har jag sjungit och spelat

[illegible]

Musikskapande bilder

1

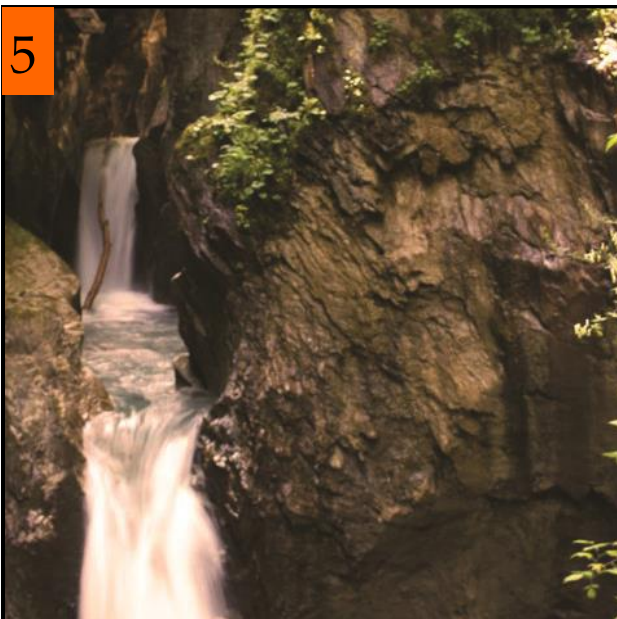
2

4

5

6

Musikskapande

Gör denna övning i grupp. Välj en bild och skapa musik/ljud som passar till bilden.

Välj en bild från sid 4, 31 eller 32 och gör sedan musik/ljud som ni tycker passar till bilden.

Saker som ni kan tänka på:

- Hur ska musiken/ljuden låta?
- Vilken lagledaren, spännande eller på något annat sätt?
- Vilka instrument ska finnas med?
- Hur ska instrumenten spela/låta?
- Finns det andra saker än instrument ni kan använda för att göra ljud?

Gör i följande ordning:

1. Träna in ljudsättningen av bilden så att alla i gruppen vet när ska göra ljuden
2. Spela upp er musik/ljudsättning för klassen och låt klassen gissa vilken bild som ni som ni gjort musik/ljud till.
3. Om ni kan så kan det vara roligt att spela in ljudsättningen på exempelvis en Ipad eller med en digitalkamera.
Filma bilden samtidigt som ni gör ljuden.

Hur blev resultatet?

Hur fungerade samarbetet?

Vilka instrument/andra saker använde ni för att göra musik/ljud?

Musikskapande

Gör denna övning i grupp. Välj en saga/berättelse.

Ni har bestämt en saga/berättelse och nu ska ni musik/ljudsätta den.

En person läser sagan/berättelsen och de andra i gruppen gör ljud/musik som passar in i sagan/berättelsen.

Saker som ni kan tänka på:

- Vad händer i sagan/berättelsen?
- Varas är det att göra ljud? Bestäm tillsammans.
- Vilka instrument ska finnas med?
- Hur ska instrumenten spela/låta?
- Finns det andra saker än instrument som ni kan använda för att göra ljud?

Gör i följande ordning:

1. Träna in sagan/berättelsen med en som läser och de andra i gruppen hjälper till att ljudsätta.
2. Spela upp er saga/berättelse för klassen.
3. Om ni kan så kan det vara roligt att spela in berättelsen på exempelvis en Ipad eller annan inspelningsutrustning.

Hur blev resultatet?

Hur fungerade samarbetet?

Vilka instrument/annat använde ni och hur gjorde ni musiken/ljuden?

Musikskapande

Gör denna övning i grupp. Välj en sång

Ni har bestämt en sång och nu ska ni hitta på egna rörelser till sången.

Saker som ni kan tänka på:

- Vad händer i sången?
- Vilka rörelser passar? Bestäm tillsammans.

Skriv vilken sång ni valde: _____

Gör i följande ordning:

1. Träna in sången med rörelser.
2. Spela upp er sång för klassen.
3. Om ni kan så kan det vara roligt att filma sången med rörelserna på exempelvis en Ipad eller med en digital kamera.

Hur blev resultatet?

Hur fungerade samarbetet?

Musikskapande

Gör denna övning i grupp. Välj en sång

Ni har bestämt en sång och nu ska ni hitta på egna rytmer till sången.

Saker som ni kan tänka på:

- Vad händer i sången?
- Vilket tempo är det i sången?
- Vilka rytmer passar? Bestäm tillsammans.
- Vilka rytminstrument ska ni ha med?

Skriv vilken sång ni valde: _____

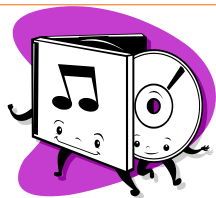
Gör i följande ordning:

1. Träna in sången med rytmen på.
2. Spela upp er sång för klassen.
3. Om ni kan så kan det vara roligt att filma sången med rörelserna på exempelvis en Ipad eller med en digital kamera.

Hur blev resultatet?

Hur fungerade samarbetet?

Vilka instrument använde ni?

Musiklyssning

Lyssna på tre olika musikstycken/låtar.

1) Namn på stycket/låten:

Beskriv hur musiken låter:

Vilka tankar, känslor och bilder får du när du lyssnar på musiken?

2) Namn på stycket/låten:

Beskriv hur musiken låter:

Vilka tankar, känslor och bilder får du när du lyssnar på musiken?

3) Namn på stycket/låten:

Beskriv hur musiken låter:

Vilka tankar, känslor och bilder får du när du lyssnar på musiken?

Exempel på olika låtar

Ett ackord

Titel	→	Broder Jakob	<i>Trad.</i>
Ackord	→	D	
Text	→	Broder Jakob, broder Jakob. Sover du, sover du? Hör du inte klockan, hör du inte klockan? Ding, ding, dong, Ding ding dong.	

Två ackord

Tänk om jag hade en liten apa *Trad.*

D	A
Är det om jag hade en liten, liten apa? Umpa, umpa, fallerallerej.	
A	D
Tänk vad folket skulle stå och gapa, Umpa, umpa, fallerallerej.	
D	A
Inte på mej men på min lilla apa. Umpa, umpa, fallerallerej.	
A	D
Inte på mej men på min lilla apa. Umpa, umpa, fallerallerej.	

Tre ackord

Jag fångade en räv *För text av L. Morey*

D	A	D	A
Jag fångade en räv idag, men räven slank ur näven.			
D	G	A	D
Lika glad för det är jag, men gladast är nog räven.			
G	A	D	
Åh hum, vår sång är dum, den gör väl ingenting?			
G	A	D	
Var gör det om hundra år, när allting kommer kring.			

Gör en egen låt

Prova att skriva en egen text och gör en melodi till och prova den tillsammans med ackord. Du kan göra detta själv eller tillsammans i grupp.

Vilka musikaliska byggstenar behövs för att göra en låt?

- Melodi
- Ackord
- Rytmer
- Text

Text

Välj ett tema att skriva om.

Det är vanligt att en sångtext använder sig av att orden rimmar på varandra.

Förslag:

- Sport
- Djur
- Kompisar
- Din familj
- Vad du gjort på lovet
- Dina drömmar
- Årstider, sommaren, hösten, vintern och varen
- Vad du gör på fritiden
- Dina favoritsaker
- Dina favoritfärger
- Egna ideér som du kommer på

Ackord och melodi

När man skriver en låt så använder man sig av en melodi och ackord.

Melodin är det som man sjunger. Hur ska melodin låta och vilken rytm ska melodin ha?

Ackorden är det som man spelar till exempelvis på piano/keyboard/gitarr samtidigt som man sjunger. En låt kan innehålla ett ackord eller flera ackord.

Tempo

Bestäm vilket tempo låten ska ha.

Ska den vara långsam, snabb eller mittemellan.

Prova olika tempon och känn vilket tempo som passar bäst.

Blåsinstrument

Skriv rätt namn vid rätt instrument.
Saxofon, klarinett, tvärflöjt, trombon,
blockflöjt, valthorn och trumpet.

Stränginstrument

Skriv rätt namn vid rätt instrument.

Gitarr, nyckelharpa, fiol, elgitarr,
kontrabas, harpa, elbas och cello.

Tangentinstrument

Skriv rätt namn vid rätt instrument.

Flygel, piano, orgel, keyboard, dragspel och elpiano.

Slagverksinstrument

Skriv rätt namn vid rätt instrument.

Trumset, djembetrumma, congas, maraccas, triangel, claves, bjällerband, tamburin, guiro (gurka), marimba och xylofon.

Centrala begrepp i musik

Puls

All musik utgår från en grundpuls. När man spelar tillsammans måste alla känna samma puls.

Puls är en serie slag som återkommer med jämna mellanrum. **Pulsen** är motorn i musiken, musikens hjärtslag. Ljud som återkommer med ett jämt tidsintervall kallas för en puls.

Pulsen är grunden i nästan all dansmusik.

Tempo

Pulsen i musik brukar benämnas som **tempo**. När man räknar in en låt (1,2,3,4) anger man pulsen i slag per takt d.v.s låtens hastighet. Oftast så är inräkningen i fjärdedelsnoter.

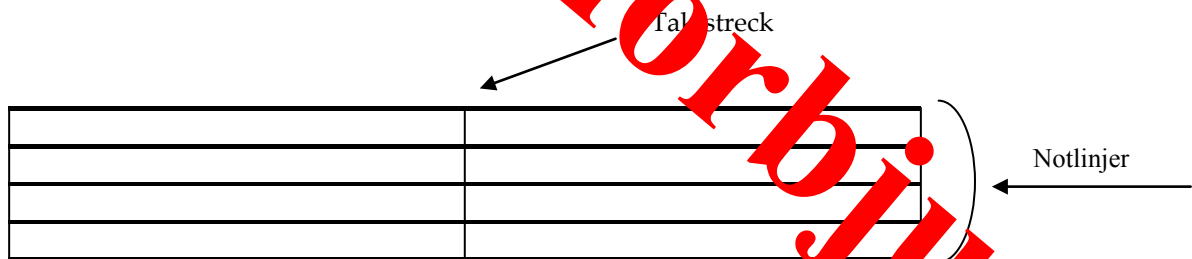
Rytm

Rytmen är en blandning av långa och korta toner/slag i förhållande till pulsen. Pulsen är ett jämnt flöde av slag medan rytmen kan vara jämn och hur ojämn som helst bara den ryms inom ramen för takten. Exempel på rytminstrument; trummor, maraccas, claves.

Takt

Takt är i musiken en tidsenhet med ett bestämt antal slag. Antalet slag beror på taktarten.

I notskrift avskiljs takterna med taktstreck över notlinjerna.

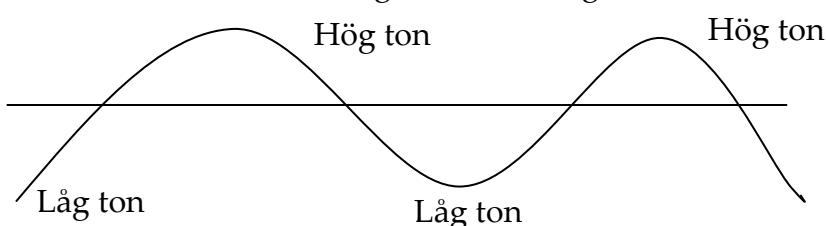

Dynamik

Dynamiken är skillnaden i ljudstyrka mellan de högsta och lägsta ljuden i musiken.

Tonhöjd

Variationen mellan toner, höga toner och låga toner.

Ackord

Ett ackord består av minst tre toner som spelas samtidigt. De vanligaste ackorden är dur och moll –ackord. Dur – ackorden låter glada medan moll – ackorden låter sorgliga och sedan finns det en mängd olika ackord som klingar på olika sätt. Ackorden används för att ackompanjera (kompa) en melodi. Exempel på ackords-instrument: piano, gitarr, dragspel, orgel. Se 23 *ackord*.

Melodi

I en melodi så spelar/sjunger man en ton i taget i en följd efter varandra. Melodin är det man sjunger i så lå, men den även spelas på något melodi-instrument.

Exempel på melodi-instrument; saxofon, blockflöjt, tvärflöjt, piano, gitarr.

Noter

Noter används för att skriva melodier och rytmer. I en melodi så beskriver noten två saker:

- dels hur lång tonen ska vara. Det får man reda på med hjälp av notvärdet,
- dels vilken ton man ska spela och var den är placerad i notsystemet.

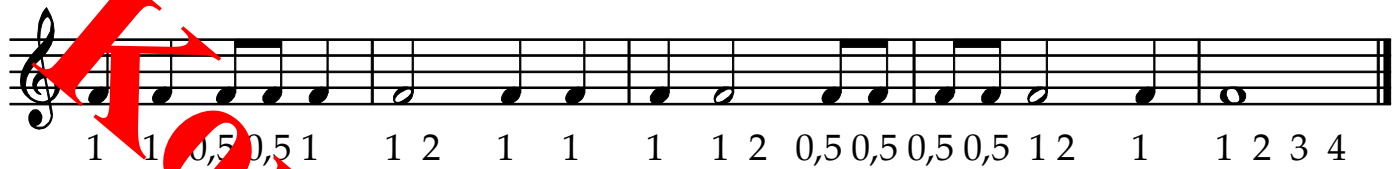
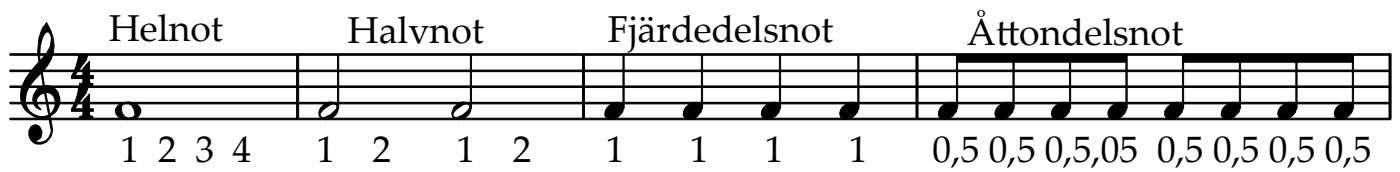
Se sid 18 *notvärden och notnamn*.

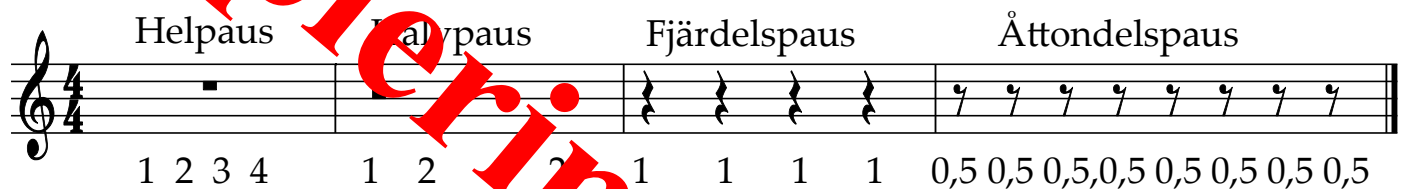
	<i>Repris-tecken</i>	Upprepa stycket mellan tecknen eller från början.
	<i>Kors-förtecken</i>	Höjer tonen 1/2 tonsteg.
	<i>b-förtecken</i>	Sänker tonen 1/2 tonsteg.
	<i>Återställningstecken</i>	Upphäver kors- och b-förtecken
	<i>G-klav, diskantklav</i>	Klav = nyckel, markerar var tonen G ligger på notstrecket.
	<i>F-klav</i>	Basklav, notraden mellan prickarna markerar var tonen F ligger.
	<i>Notsystem</i>	De fem linjer som bildar stommen för vår notskrift.

Notkunskap

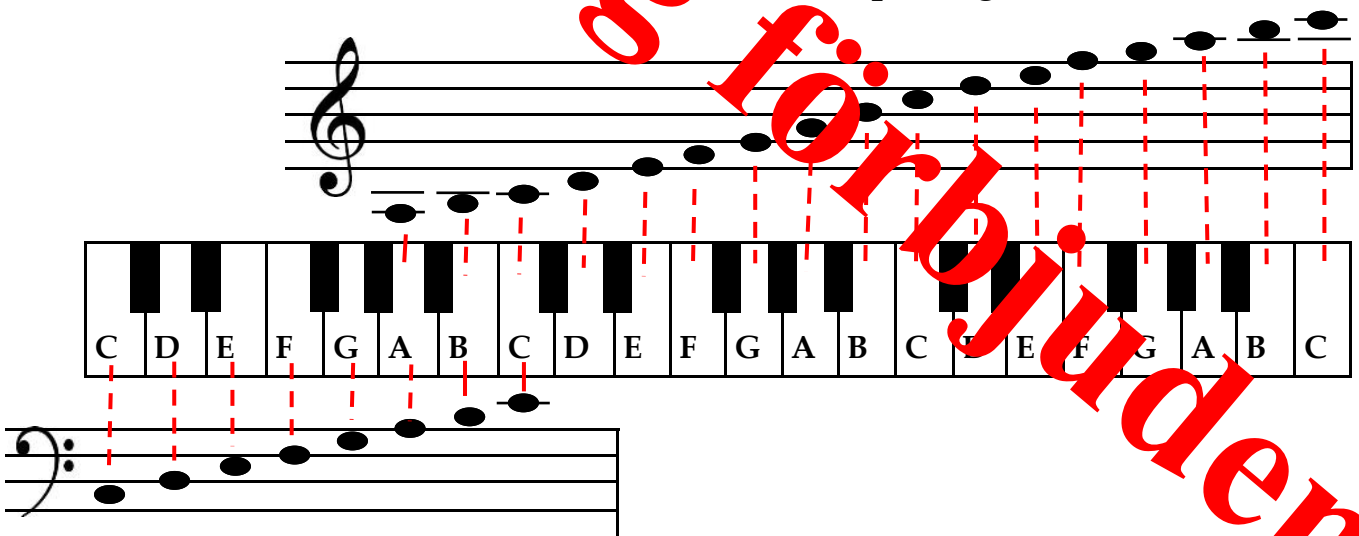
Notvärden

Pauser

Här visas var noterna finns på tangenterna.

Vad heter notvärdet och hur många pulsslag är det värt?

Namn

Värde i pulsslag

○ = _____

◐ = _____

◑ = _____

◒ = _____

Melodispel

Notnamnsvisan

Staffan Sundberg

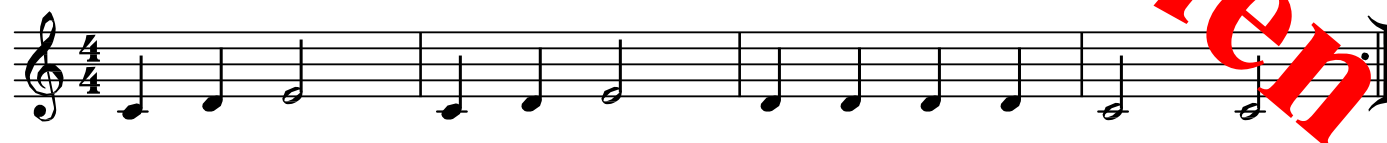

Berg och dalbanan

Staffan Sundberg

Spanien

Lunka på

Rytm

Spela tillsammans i grupp.

$\text{♩} = 100$

Claves

Trumm

Triangel

Maraccas

1 2 3 4 1 2 3 4

1 2 3 4 1 2 3 4

1 2 3 4 1 2 3 4

1 å 2 å 3 å 4 å 1 å 2 å 3 å 4 å

$\text{♩} = 100$

Claves

Trumma

Triangel

Maraccas

1 2 3 4 1 2 3 4

1 å 2 3 å 4 1 å 2 3 å 4

1 2 3 4 1 2 3 4

1 2 å 3 4 å 1 2 å 3 4 å

$\text{♩} = 100$

Claves

Trumma

Triangel

Maraccas

1 2 3 å 4 å 1 2 3 å 4 å

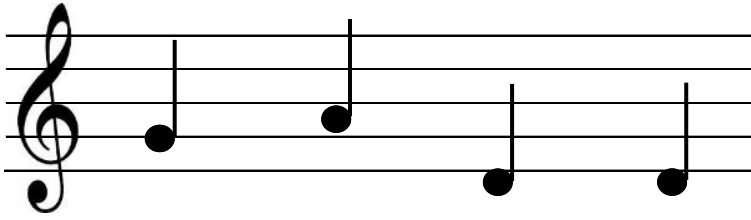
1 2 å 3 4 å 1 2 å 3 4 å

1 2 3 4 1 2 3 4

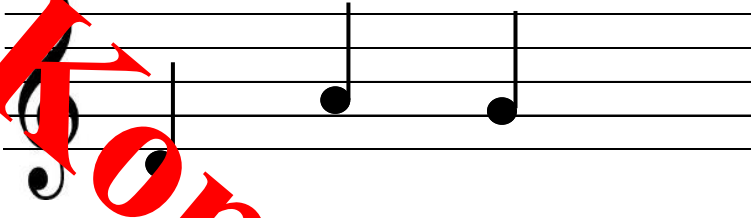
1 2 3 4 1 2 3 4

Not-rebusar

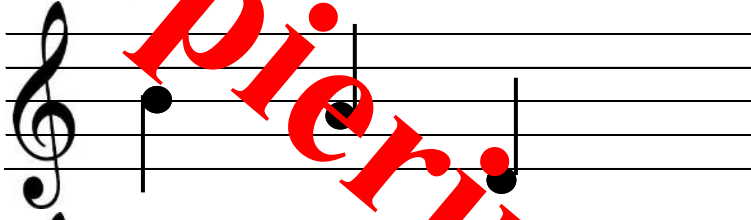
Vilka ord gömmer sig i noterna?

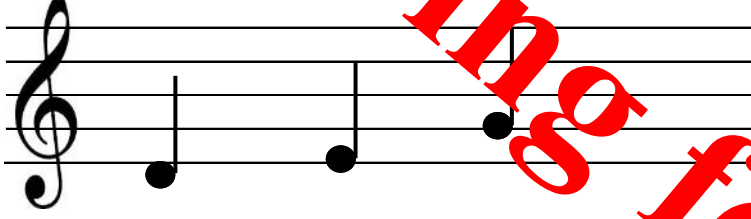
Svar: _____

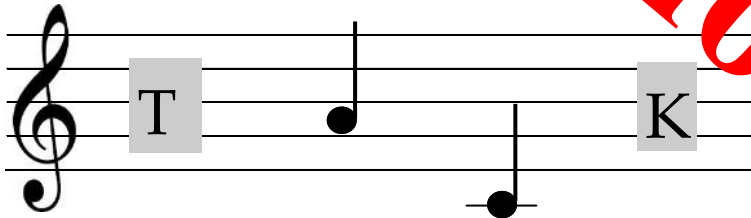
Svar: _____

Svar: _____

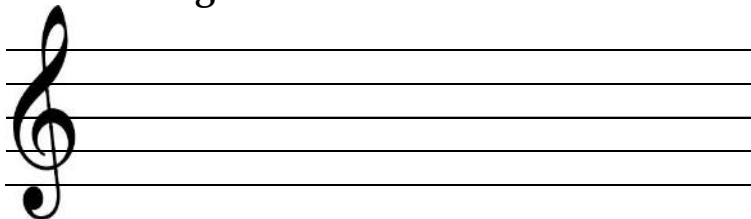

Svar: _____

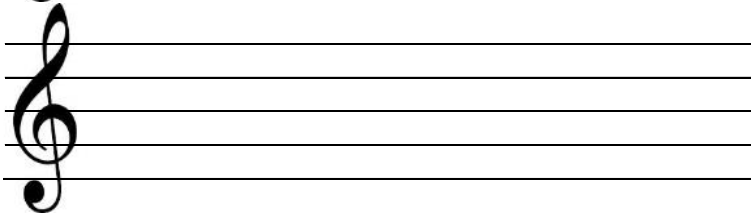

Svar: _____

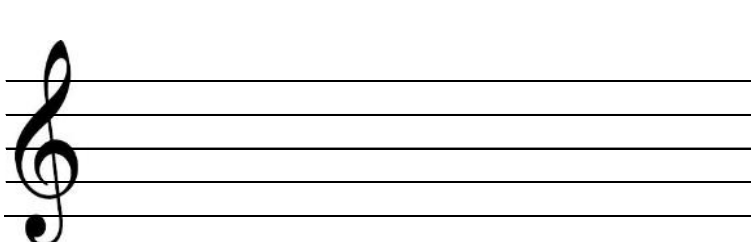
Gör egna not-rebusar!

Svar: _____

Svar: _____

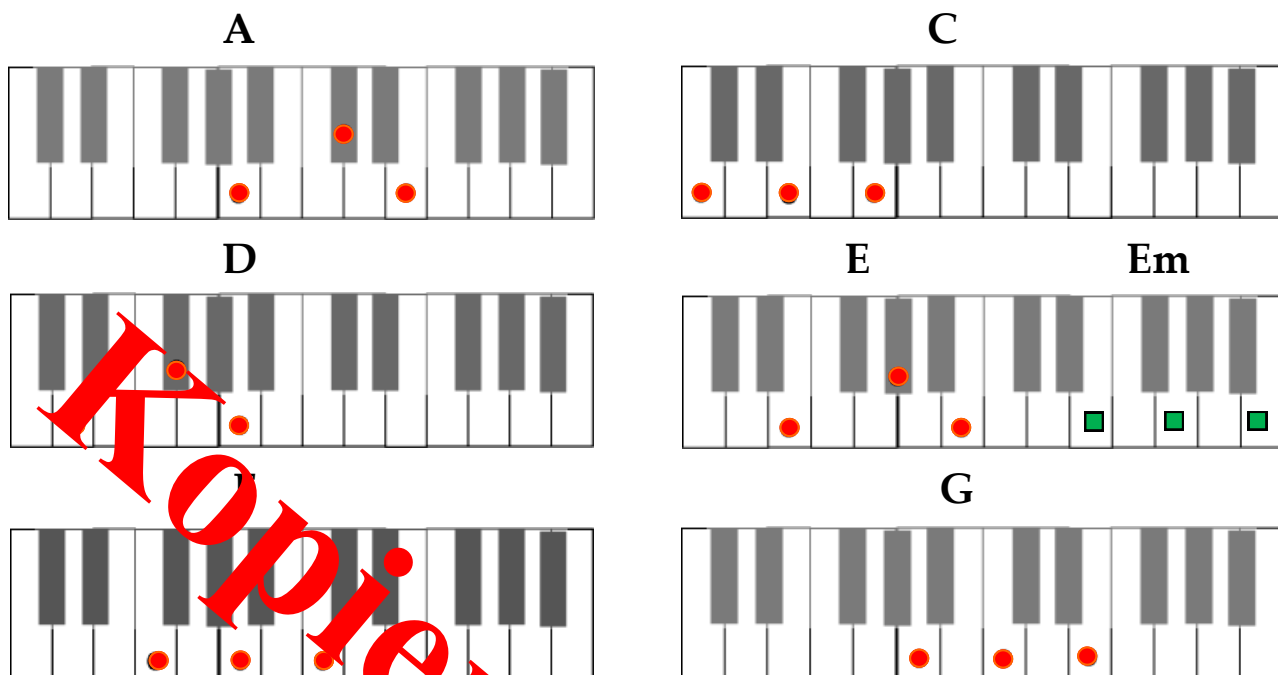

Svar: _____

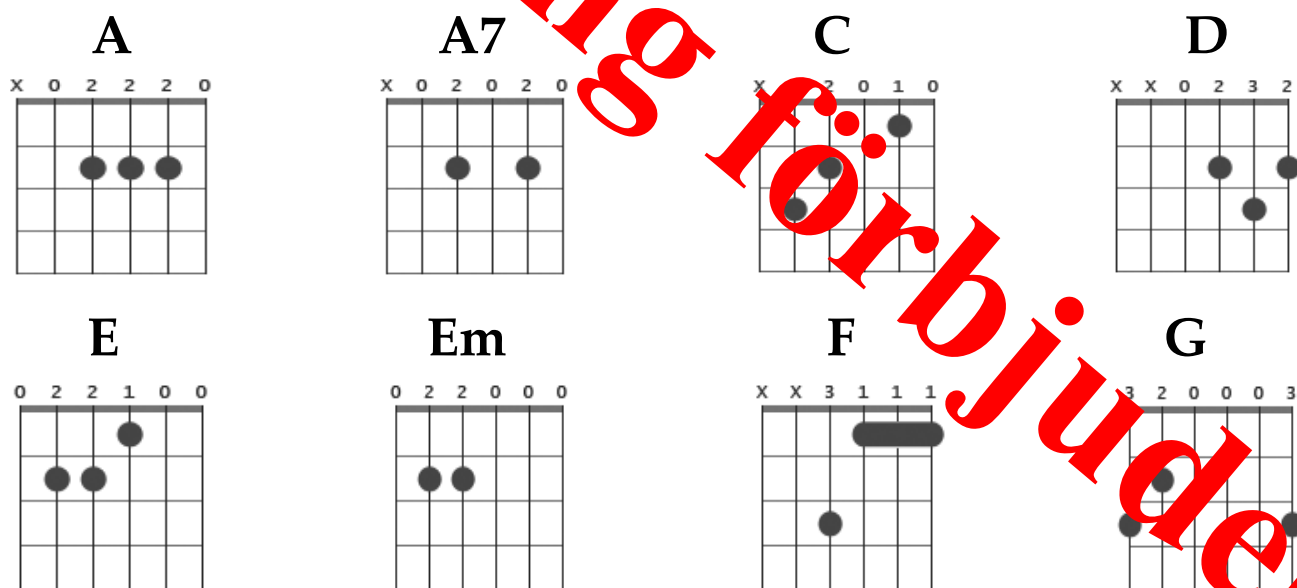
Notlinjer

Kopiering förbjuden

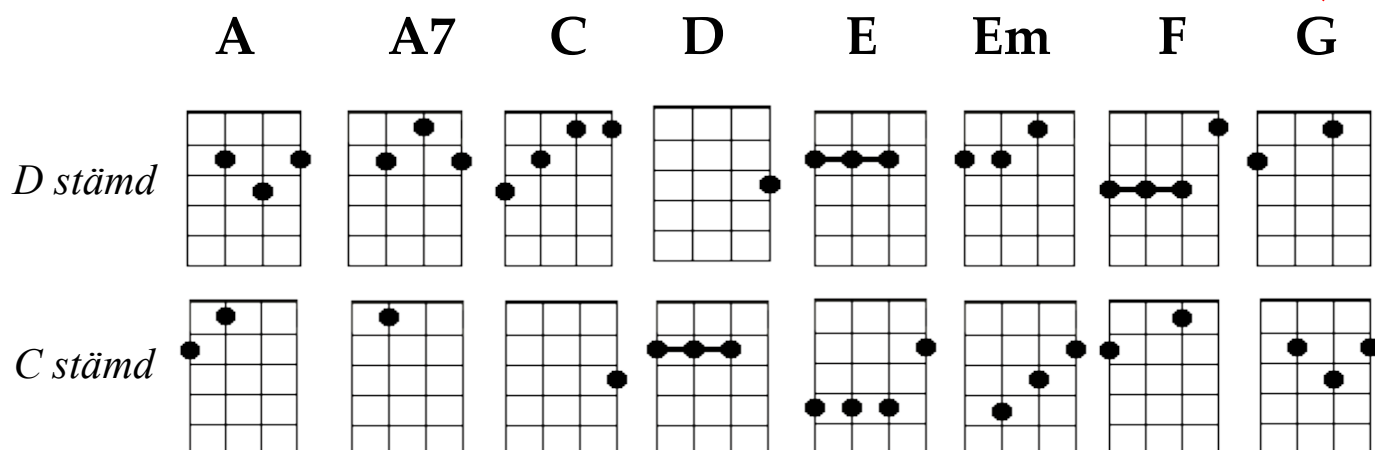
Ackord piano

Ackord gitarr

Ackord ukulele

Utvärdering av mitt lärande inom musik

Skriv vad du lärt dig och hur du tycker att du har utvecklats och vad du önskar att lära dig nästa termin inom musikämnet.

Höstterminen _____

Vårterminen _____

Utvärdering av mitt lärande inom musik

Skriv vad du lärt dig och hur du tycker att du har utvecklats och vad du önskar att lära dig nästa termin inom musikämnet.

Höstterminen _____

Vårterminen _____

Utvärdering av mitt lärande inom musik

Skriv vad du lärt dig och hur du tycker att du har utvecklats och vad du önskar att lära dig nästa termin inom musikämnet.

Höstterminen _____

Vårterminen _____

Musik

Musik finns i alla kulturer och berör människor såväl kroppsligt som tanke-och känslomässigt. Musik som estetisk uttrycksform används i en mängd sammanhang, har olika funktioner och betyder olika saker för var och en av oss. Den är också en viktig del i människors sociala gemenskap och kan påverka individens identitetsutveckling. I vår tid förenas musik från skilda kulturer och epoker med andra konstformer i nya uttryck. Kunskaper om och i musik ökar möjligheterna att delta i samhällets kulturliv.

Syfte

Undervisningen i ämnet musik ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper som gör det möjligt att delta i musikens sammanhang, både genom att själva musicera och genom att lyssna till musik.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att tillägna sig musik som uttrycksform och kommunikationsmedel. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskap att använda röst, musikinstrument, digitala verktyg samt musikaliska begrepp och symboler i olika musikaliska former och sammanhang.

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla en musikalisk lyhördhet som gör det möjligt att i samarbete med andra skapa, bearbeta och framföra musik i olika former.

Undervisningen ska ge eleverna både möjlighet att utveckla en tilltro till sin förmåga att sjunga och spela och ett intresse för att utveckla sin musikaliska kreativitet.

Genom undervisningen ska eleverna utveckla förmågan att uppleva och reflektera över musik. Elevernas erfarenheter av musik ska utmanas och fördjupas i mötet med andras musikaliska erfarenheter. Därigenom ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar sina kunskaper om och förståelse för olika musikkulturer, såväl den egna som andras.

Genom undervisningen i ämnet musik ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- spela och sjunga i olika musikaliska former och genrer,
- skapa musik samt gestalta och kommunicera egna musikaliska tankar och idéer, och
- analysera och samtala om musikens uttryck i olika sociala, kulturella och historiska sammanhang.

Centralt innehåll

I årskurs 1–3

Musicerande och musikskapande

- Sång och spel i olika former: unison sång, kanon och växelsång samt ensemblespel.
- Imitation och improvisation med rörelser, rytmer och toner.
- Enkel form av musikskapande, till exempel med utgångspunkt i text eller bild.
- Gestaltning av sånger och berättelser med ljud, rytmer och rörelser.

Musikens verktyg

- Rösten som instrument med variation av rytm, klang och dynamik.
- Slagverk, strängsinstrument och tangentinstrument med variation av rytm, klang och dynamik
- Rytm, klang, dynamik och tonhöjd som byggstenar för att musicera och komponera musik.
- Musiksymboler, bilder och tecken

Musikens sammanhang och funktioner

- Associationer, tankar, känslor och bilder som uppkommer när man lyssnar på musik.
- Olika instrument från grupperna blås-, sträng-, tangent- och slagverksinstrument.
Hur instrumenten låter och ser ut.
- Musik som knyter an till elevens vardagliga och högtidliga sammanhang, däribland nationalsången och några av de vanligaste psalmerna, samt sånger i svensk och nordisk barnvisetradition.

Centralt innehåll

I årskurs 4–6

Musicerande och musikskapande

- Sång, melodispel och ackompanjemang i ensembleform i olika genrer.
- Gehörsmusicerande efter musikaliska mönster, till exempel ackordföljder, perioder och kompositioner.
- Imitation och improvisation med röst och instrument, rytmer och toner.
- Musikskapande med utgångspunkt i musikaliska mönster och former, till exempel ackordföljder och basgångar.
- Musikframförande.

Musikens verktyg

- Röst- och hörselvård vid musikaliska aktiviteter, till exempel uppvärmningsövningar.
- Hälsosamma ljudnivåer och olika typer av musikhörselskydd.
- Rösterna som instrument för olika verbala uttryck, till exempel sång, jojk och rap.
- Ackord- och melodiinstrument, bas och slagverk för melodi- och rytmspel eller för ackompanjemang.
- Rytm, klang och dynamik, tonhöjd, tempo, perioder, taktarter, vers och refräng som byggstenar för att komponera musik i olika genrer.
- Musiksymboler, grafisk notation, noter och ackordbeteckningar.
- Digitala verktyg för ljud- och musikskapande.

Musikens sammanhang och funktioner

- Ljudets och musikens fysiska, tanke- och känslomässiga påverkan på människor i olika sammanhang. Hur musik används för påverkan och rekreation och i olika rituella sammanhang.
- Ord och begrepp som behövs för att kunna läsa, skriva och samtala om musicerande och om intryck samt upplevelser av musik.
- Musik tillsammans med bild, text och dans. Hur olika estetiska uttryck kan samspela.
- Indelningen i stråk-, blås-, sträng-, tangent- och slagverksinstrument.
- Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika kulturer och deras musikaliska karaktärsdrag.

Centralt innehåll

I årskurs 7–9

Musicerande och musikskapande

- Sång, melodispel och ackompanjemang i ensembleform med genretypiska musikaliska uttryck.
- Gemensamt musicerande efter musikaliska mönster i olika genrer.
- Rytmsk och melodisk improvisation till trumkomp, ackordföljder eller melodislingor med röst och instrument.
- Musikskapande i olika genrer, till exempel visor, ljudkompositioner och låtar.
- Musikalisk gestaltning där olika uttrycksformer kombineras.

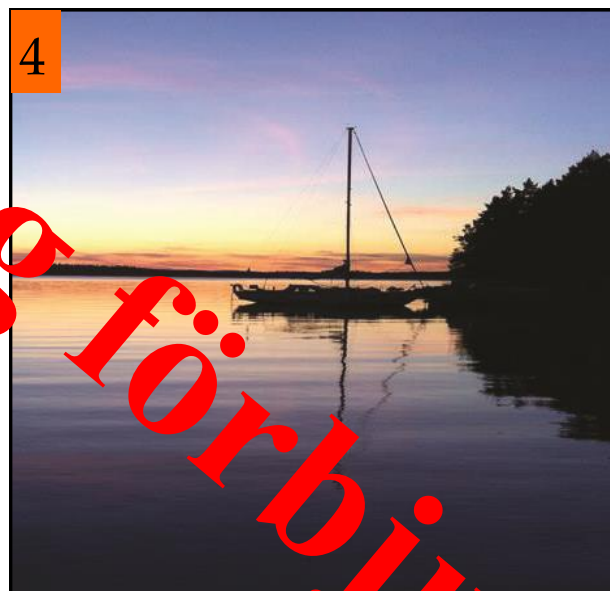
Musikens verktyg

- Röstvård, hörselvård och orsaker till att musiklyssnande och musicerande kan bidra till hörselskador samt hur hörselskador kan förebyggas.
- Hur rösten kan varieras i flerstämmigt, vokala uttryck i olika genrer.
- Ackord- och melodiinstrument, bas och slagverk för spel i olika ton- och taktarter.
- Rytmsk, klang och dynamik, tonhöjd, tempo, perioder, taktarter, vers, refräng och ackord som byggstenar för att musicera och komponera musik i olika genrer och med varierande instrumentation.
- Musiksymboler och notsystem, noter, tabulatur, ackordbeteckningar och grafisk notation.
- Digitala verktyg för musikskapande, inspelning och bearbetning.

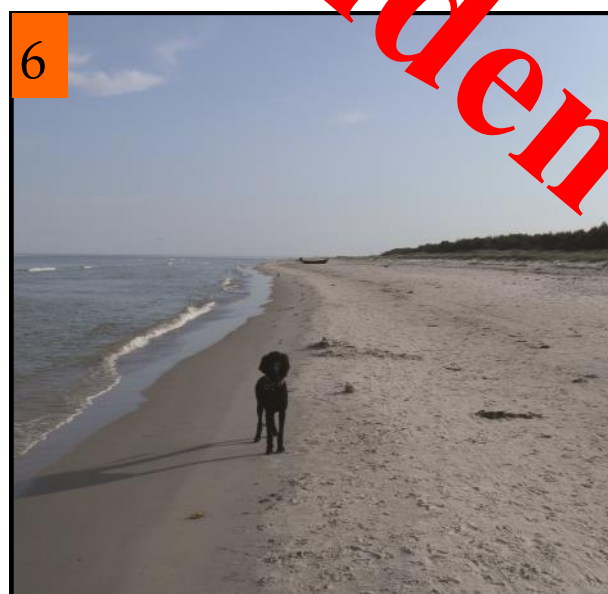
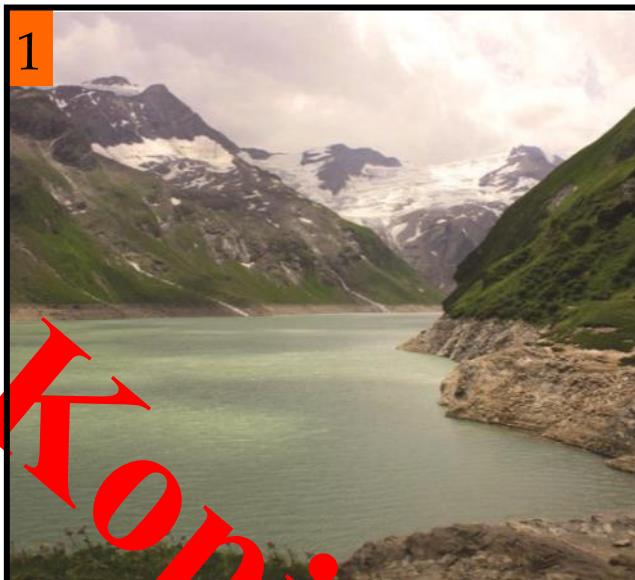
Musikens sammanhang och funktioner

- Ljudets och musikens fysiska, tanke- och känslomässiga påverkan på människan. Musikens funktion för att markera identitet och grupptillhörighet i olika kulturer, med fokus på etnicitet och kön.
- Hur musik används i olika medier, till exempel i film och datorspel.
- Instrument och deras funktion i olika genrer och sammanhang, till exempel i en symfoniorkester eller i ett rockband.
- Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika epoker. Framväxten av olika genrer samt betydelsefulla tonsättare, låtskrivare och musikaliska verk.

Musikskapande bilder

Musikskapande bilder

Kopiering förbjuden

Kopiering förbjuden

Kopiering förbjuden

Kopiering förbjuden

Kopiering förbjuden

Kopiering förbjuden

Kopiering förbjuden

Musik i grundskolan Lågstadiet

© Bunne Music AB

ISBN: 978-91-981895-2-0